

המצניע פרק עשירי שבת

צ.א.

עין משפט נר מצוה

ב א מיי פיה מהל שנת
ה סה סו
ג ב מיי סה
ד ג מיי סה
ה ד מיי סה
ו ה מיי סה

מוסף תוספות

א. דאוקמה למתניתין כגון
השנינו ושכח למה
הצניעו. מוס' ה"ל"ט.
ב. היה לבעל הגמרא לסדר
דברי ר' יצחק אחר
דברי אביי ולא יפסקו
ביניהם בהא דרבי יהודה.
ג. בשלמא אי לא
דבר יהודה הוא אמינא
מאי כל שהוא כותב
חדשיב בעלמא אבל. חי'
ה"ן. ד. שאין מחשבתו
מבטלת מה שהוא ראו
לכל בני אדם. ומג'ן.
ה. פשיטא ליה. מוס' ה"ל
ה"ל. ו. ועולם היה בו
שיעור ויזעה שהיה יכול
להתחייב מתחילה ועד
סוף השיעור זה לזריעה.
ז. מן התורה.
ח. מוס' פסחים ג': ד"ה
למא. ו. הדרבה דבריו
מורכבין נסב לוח בתורת
הבנים מקרא. מוס' ה"ל"ט.
ט. אוכל האוכל בבית
אחת. מוס' פסחים ג':
כ"ה ה"ל.
י. מיד הו"ל
כמוהו. רש"י. י"א. ד"ג
ממש על פחות מכביצה.
רע"ט. ה"ל.

רב נסים גאון

פרק עשירי המצניע
למאי אי לענין שבת
בגרוגרת בעיני אי לענין
מוטאה כביצה אוכלין
בעיני. אימא בגרוגרת
להוצאת שבת. הוא אמור
בכמה מקומות, במשנה
המזריא אוכלין בגרוגרת,
והריבה כזה. ואסמכתא
זיתה מקרא דכתיב אין
היה ושעורה וכן תאנה
ורמון. ואמרו תאנה
בגרוגרת להוצאת שבת.
וכביצה לענין טומאה
אוכלין. בתורת הבנים אוכל
מיטא למד שיהא מיטא
בכל שהוא. (ב) ת"ל אשר
יאכל את אינו מיטא אלא
וכביצה. ופסקו יום
המפורסם תניא ר' אומר כל
איסורין מבטורח בבית
חזן טומאה אוכלין כן.
וטומאה אוכלין מכלן דאמר
ר' אבהו אמר ר' אלעזר אמר
קרא מכל האוכל אשר
יאכל. אוכל שאהא יכול
לאוכלו בבית אחת. ושיעור
הממים שאין בית הבליעה
מחזיק יתר מבית הרגולות.
והזכור דבר זה בבבכות ופי'
אל מוטאה דבר זה בבבכות
מפילה פסוק קרשי מוטא
שנינו כל האוכלין מצטרפין
לפסול את הגריה בכבשי
פרס ומוזן ב' סדרות
לעירוב. וכביצה לטמא
טומאה אוכלין ובגרוגרת
להוצאת שבת וככתובת
ליום הפורים.

(א) יול יטמא לתרס כל
שוא.

רבינו הגאון (המשך)

לרשות (היחיד) ורשות
הרבים במצניע. ודיקון
למאי קא בעי רבא אח בעי,
אי לענין שבת בגרוגרת
בעיני, שאם הוציא אוכלין
פחות מבגרוגרת פטור, אי
לענין טומאה כביצה אוכלין
בעיני, שאם טימא תרומה
פחות מבכביצה פטור, האי
כיות לענין מאי קא מיבעי

מתקוף לה רב יצחק. פירש בקונטרס דפריך ראב"י וקשה
למאי נטר ליה עד הכא¹ ואומר הרב פור"ט שם
רצינו שמואל דלדרב יהודה אצוה פריך וה"פ ג' כיון דלמרת דמוילא
חטה אחת לזריעה חייב אע"פ שאין רגילות משום דבתר מחשבתו
אוליגן ה"נ כשישם להוציא כל צימו

ניזול בתר מחשבתו ולא נחייבו צפנות
כיון דפחות מינן לינו חסוב צנינו
ומשני התם צטלה דעמו אלל כל אדם
דלזין אדם שלא יהא חסוב צנינו
פחות מכן אלל הכא יש צני אדם
שחשבה להס חטה אחת לזריעה:
א' דר"מא בתר השתא אוזיגן. משמע
דאי צמח השתא אוליגן ליכא
למיבעיא מידי מדקאמר את"ל בתר
השתא אוליגן הוציא בגרוגרת לאכילה
ולמקא וזורה ותפחה מהו ולא מיבעיא
ליה אקמייתא ואמאי אכתי מיעבי ליה
אי הוה דימיו אלל צנת או לא כרעבי
בסמון דהא מיד כשנמקא מדחית
ו"ל דוקא היא צנסמון חשיב ליה
דימיו שדמית צין משיעור ראשון צין
משיעור אחרון אלל הכא דמשיעור
אחרון מיהא לא נדחית ל"ל חשיב ליה
דימיו: א' לענין טומאה כביצה
אוכלין בעיני. משמע דלא מקבל
אוכל טומאה צפחות מכביצה ומה
שהצ"ט רש"י מת"כ דאוכל מקבל
טומאה צכל שוא דמניא מכל האוכל

(א) שמתא צכל שוא יכיל הא מטמא
אחרים מ"ל אשר יאכל אוכל האוכל
צנת אחת הו' אומר זה צילת תרגולת
אומר ר"ת דאסמכתא היא דה"נ
מעשר ירק מרביצין צמ"כ מוכל
מעשר הארץ ולא הו' אלל אסמכתא
צעלמא וזהו דפריך צפרק כל
שעה (פסחים ד' ג'): למ"ד משקין
מיצילע צליעי מהא דלמן טמא
מת שסמון זימס ועננים כצליעי
מכוונת טהורים ואי מיצילע צליעי
אמאי טהורים ומוקי לה צעננים שלא
הוכשרו לאימת קא מיתכשרי לבי
סמיט להו וכי סמיט להו צציר ליה
שיעוריה אמי שפיר גס לפי' הקונטרס
דלע"ג דמקבל טומאה צכל שוא מ"מ
צציר ליה שיעורא מלכלל הכשר
לפירוש הרב פור"ט דמפרש שם
רש"י צ' צצית (לקמן קמה). דלזין אוכל
מקבל הכשר צפחות מכביצה וטעמא
משום דמחשך יאכל נפקא לן לטמא
אחרים ככביצה וזהו דאמר חז"ל
עליו מים וכן צפרק אלו עוצרין
(פסחים מה). גצ"י צצק שצצדיקי עריצה
דמפרש אצ"י כגון דלזית צחות
מכביצה אוכלין ונגעו צצאי צצק צפסם
דאיסורו חושבו מלטרף אע"ג דצלא
צירוף צחות מכביצה הוה מצי לאוקמי דנגע שרץ צצית שצצדיקי עריצה צפסם דאיסורו חושבו מקבל טומאה צצאר ימות השנה אי קפיד
אין א' אי לא אלל דלענין קבלת טומאה עזמה לא נפקא לן מינה מידי דצלאו הכי אסורה משום סמון להכי נקט לענין לטמא אחרים ומיימי
רצינו תס ראייה דלזין אוכל מקבל טומאה פחות מכביצה דמניא צפרק אלו עוצרין (שם מד). המקפה של תרומה השום והשמן של חולין
ונגע טבול יום צמקתן פסל את חולן מקפה וסו ושמן של תרומה ונגע טבול יום צמקתן לא פסל אלל מקום מנגעו והוא צנה
מקום מנגעו אמאי פסל לא הו' כביצה ורש"י ז"ל הכי אלל גריס והא צנל צרוצא ומפרש דהכי פריך דמניא מנגעו אמאי פסול והא צנל
סוס מנגעו אגב מקפה דהא משום הכי קמי צרישא פסל את חולן וזין נראה למחוק הפסדים ועוד נהי דצצלי צרישא להחמיר להקל לא
אמרין דצצלי ועוד דלא שייך למימר דצצלי השום והשמן כיון שהן צעין מדקמתי לא פסל אלל מקום מנגעו ועוד (ד) דמניא צמקתן צצ"א
צומן שהיא גוש צקערה משמע שהן צעין ואין להאריך ורש"י חזר צו כצציתות (ד' כה). וגצ"י פרה מיטמא טומאת אוכלין (חולין ד' פב).
והא דלמר צ"ק דחולין (ד' כד): הסורה העידה על כלי חרס אפילו מלא חרדל לאו דוקא חרדל אלל כלומר מלא צינים ומשום דצצרדל איכא
טובא ראשון שני כו' ומקבל טומאה מדרבנן נקט ליה (ה):

א' לענין שבת בגרוגרת בעיני. הוה מצי למיפך אמאי נקט זרק ואמאי נקט תרומה ולבית טמא: כגון דאיכא פחות מבכביצה
אוכלין בו. אורי' דלכהי נקט זרק דהשתא צהדי הדדי קא איתין ללא מחייב לענין שבת עד דנח דלמאר צפרק המוילא
(לעיל ד' ב). תוך ג' לרבנן צצאי הנחה על גבי משוה אלל מניסם מצי אמי תוך ג' איכא איסור שבת ואיסור טומאה ליכא עד דמלטרף א"ל ולא
אמון

ליה לרבא. ואהדרין לעולם לענין שבת, וכגון שזרק לאותו בית טמא תרומה פחות מבכביצה ואיחא חטם, וזרק עכשיו כותב
שואו משלימו להווא דאיתיה חטם לכביצה. כאי, דמלטרף לענין טומאה קא מחייב עליה מימי לענין שבת, ואי לאו דקא
מלטרף לענין טומאה ומחייב עליה, לא אחייב עליה לענין שבת. ומשום דקא מחשב ליה מחייב, כל האי דרף הורק יש אוכל
איכיה אחת חייב עליה ארבע טמאות ואשם, טמא שכלל חילק והוה נחרץ מן המוקדשין ביה"כ, ר"מ אומר אם חיתה שבת
והוציא חייב, אמרו לו אינו [מן] השם, ואמרין עליה אמאי הא אין דרך הוצאה בכך, ומהדרין כיון דחשבייה מחייב, הכא
נמי הכין או דלמא כל לענין שבת בגרוגרת בעיני. א"ל ר"מ תניא אבא שמואל אומר שתי הלחם ולחם הפנים כגרוגרת.

מהו דימא. כיון דשכח צשעת הולאה שלא היה זכור בהצנעתו:
צעלה לו מהצנעו. ואין כאלן לא חשיבות מחשבת הצנעה ולא
מחשבת הולאה: קמ"ל. דכל העושה סמס על דעת הראשונה עושה
וצחשיבותיה קמא קאי: כל שהוא סמן. וסמס משנה רבי מאיר:
לאפוקי מגרוגרת. דלאר אוכלין:

אלל מעפה. דממני צדמיה תלינן
דקאמרת משום דעל דעת ראשונה
מחשבת ליה שיעורא: חישב להוציא
כל צימו. צהולאה אחת דלא אחשבה
אלל אס כן הוציא כולה כאחד: הכי
נמי. דכי אפקא פורתא פורתא לא
מחייב: צנלה דעפיה. ושיעורא
דחשיב לאינשי חשיב: וכל אדם און
חייבין אלל כשיעורו. ואע"פ שהכשר
לוה והצניעו: כגרוגרת. איכא
שיעורא לאכילה ולהולאה וכ"ס לזריעה
דשיעורא צכל שוא: וספחה. ועמדה
על גרוגרת קודם הנחה: ונמלך
עליה לאוכלה. והניחה מהו: אס"ל
צהיהא אע"ג דעקירה והנחה לאו
צחדא מחשבה הו'י מחייב: הסס
הוה דויל הכא כו'. צשעת מחשבה
ראשונה היה צו כשיעור למחשבתו
ושיעור (א) למחשבה שניה הלכך
מילטרפי עקירה והנחה: אלל הכא
צנינא דאפקה לא הוה צה שיעור.
למחשבה שניה של הנחה ולא מלטרפי
הנחה לעקירה: כיון דאיוו אספיק.
צצק שניה אית צה שיעור לזריעה
ומחייב: השתא נמי מחייב. הו'יל
יש שיעור למחשבה אחרונה וצשיעור
זה איכא שיעורא למחשבה ראשונה
ויומר: לא מחייב דהא צשעת
הנחה ליכא שיעור למחשבה קמייתא:
צנת הספא. צנת שיעור דהשתא
אוליגן לענין הנחה: יש דימיו מה
שחפרה צנימס אילו אנה צהיהא
שעתא לא מחייב (א) מי אמרין מורת
דימיו דנחמה לו מחיזו מטאת וצטלה
לה עקירה וכי הדר תפחה והניחה
הו' הנחה צלא עקירה: אי לענין
טומאה. דמיציעל לן אס נטמא
לנטמא טומאת אוכלין או לאו כצליה
צעין: והאי משלמו. שנהא אללו
והשלמו וע"י הנחה זו נטמא:
מאי. מדחשיב הך זריקה לענין
טומאה חשיב נמי לענין צנת כאלו
הוה כגרוגרת ומחייב או לא:

מוסף רש"י
ובא אחר הוציא. צנת
לרבי' חייב, חשיב מלאה
מני משלמו א' א' שוכשר
לו והצניעו (בבב"ס מ).

רבינו הגאון

ולא הימא בטולי כמטלה
למחשבתו, אלא כל העושה
על דעת מחשבתו ראשונה
הוה נשוא. אמר רב יהודה
אמר שמואל מחייב היה
רבי מאיר אף במציא
חיטה אחת לזריעה. ה"נ
מילי לענין המצניע אפילו
צנינא חיטה אחת והוציא.
והיה נתן באידין פוקין
דרעוני גינה פחות מגרוגרת,
ותן זרד קישואין ודליועין
ופול המצוי שנים, שיעורין
דעלמא דלאו למצניעין.
שאין אדם מוציא מינה
אחת לזריעה, אבל המצניע
אפילו אחת חייב עליה.
וכל אדם שהוציא אתם
בשלא הצניעו אינו חייב
עליו אלא כשיעור אע"פ
שהצניעו (הראשון) ואינו
מחייב במחשבת הראשון,
ומתניתין דלא כרבי שמעון,
כן אלעזר. אבל אם
הוציא השני מרעת המצניע
הראשון חייב, ואם הוציא
בגרוגרת שהוא כשיעור
הוצאה (לאכילה), ומעיקרא
היתה מחשבתו לאכילה
ונמלך עליה לזריעה,
או לזריעה ונמלך עליה
לאכילה חייב, ולא אמרין
צריך שהוא עקירה והנחה
בחדא מחשבה. ובעיני דרבי
לא איפשר, הוציא רבי
בגרוגרת לזריעה ותפחה
והוא בגרוגרת ונמלך עליה
לאכילה, בעינא דעקירה
הוה מחייב המחשבתו
ושיעור למחשבתו הו',
ובעידנא דהנחה נמי
שיעורא היא למחשבתו
שבאותה שעה, ואילו
איחרק ולא חשיב עליה
מחייב המחשבה הריבה,
השתא נמי מחייב. והיתה
בגרוגרת לאכילה והיתה

כביצה אוכלין לעולם
אוכלין והאי משלימו לביצה
לענין שבת או דילמא כל לענין שבת בגרוגרת בעיני א"ל תניתיה אבא שאול
אומר שתי הלחם ולחם הפנים שיעורין בגרוגרת ואמאי לימא מדלענין

שיעורין
כביצה אוכלין לעולם
אוכלין והאי משלימו לביצה
לענין שבת או דילמא כל לענין שבת בגרוגרת בעיני א"ל תניתיה אבא שאול
אומר שתי הלחם ולחם הפנים שיעורין בגרוגרת ואמאי לימא מדלענין

וכשיעור בשעת עקירה, ובשצמקה וחסרה נמלך עליה לזריעה דמחייב עליה נמי בשעת הנחה, ובתר השתא אוליגן ומחייב.
אלל אם הוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה וחזרה ותפחה ועדיין מחשבתו כדוהו, אע"פ דבעת עקירה יש בה כשיעור,
כיון שחשבה בין כך, לכך מטפא לן יש דחוי אצל שבת או אין דחוי אצל שבת, וקיימא (בתקין). ופיקח דהא
מלאת דרכה עקירה והנחה מבחשבה דאיסורא, דקאמרין אמר רב ספרא א"ר אמי א"ר יוחנן הספה חפצים מותר
לזיות ונמלך עליהן (והוציאן) פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך, ומפרשא נמי בגמרא דאילו נערוה. בעא
מיניה רבא מרב חנני תוך כיתת תרומה לבית טמא מהו. ודמי כגון שזרק מרה"י לרה"י, אי נמי מרשות היחיד